

Slovo k povzbuzení na neděli 7. listopadu 2021, na 32. neděli v mezidobí – B
Biblická čtení: 1Král 17,10-16; Ž 146 Žid 9,24-28; Mk 12,38-44

Milé sestry, milí bratři,

dnešní evangelijní úryvek – podobně jako ten, který jsme četli minulou nedělí – nás přenáší do doby po Kristově vjezdu do Jeruzaléma, do oněch několika dnů těsně před Velikonocemi, po vyčištění chrámu od směnárníků a prodavačů býčků a holubů.

Jsme znovu v jeruzalémském chrámě, respektive v chrámových nádvořích, jež byly jeho součástí, a máme před sebou Markovo svědectví o jedné z posledních událostí Ježíšova pozemského působení: Kristovo varování před neblahým chováním zákoníků a Kristovu reakci na dar chudé vdovy do chrámové pokladnice.

Celé dnešní biblické svědectví je do značné míry postaveno na výrazných a výmluvných kontrastech: Učitelé zákona se sice zdají být zbožní, ale ve skutečnosti svého postavení a své pověsti leckdy zneužívají k vyjídání domů vdov, navíc pod záminkou dlouhých modliteb. Mají dále rádi všechny světské pocty, přední místa, pozdravy na ulicích, svou zbožnost dávají rádi na odiv, zatímco chudá a jistě zbožná vdova je v ústraní, nikdo si jí – snad kromě Pána Ježíše – nevšímá. Různí bohatí židé dávají sice na milodarech do chrámové pokladnice ostentativně mnoho peněz, ale ve skutečnosti dávají jen to, co jim přebývá; chudá vdova naproti tomu – patrně docela nenápadně, možná i s ostychem, že má jen málo – dá vše, co měla, dvě drobné mince (detail, že jsou dvě, je důležitý; mohla dát jen jednu), a proto relativně ke své chudobě dává mnohem více než bohatí, celé své živobytí.

Kdybychom chtěli tyto kontrasty dnešního evangelijního úryvku ještě více zobecnit, možná bychom mohli mluvit o napětí mezi pravou a nepravou zbožností, mezi upřímností a pokrytectvím, mezi štědrostí a lakotou, mezi odevzdaností do Božích rukou a touhou si vše na zemi zajistit, tedy mezi vírou a nevírou, anebo bychom mohli rozjímat dokonce o kontrastu mezi skutečností a zdáním, pravdou a klamem.

Druhou část dnešního úryvku – příklad chudé vdovy dávající víc než všichni ostatní a kontrastující tak se všemi bohatými – svébytně vystihla také jedna středověká (dnes již dávno nepoužívaná) mešní preface: «Svědky toho, kolik dobrého může milodar způsobit, je ona žena, které darování dvou drobných mincí přineslo tak bohaté ovoce, že zastínilo všechny královské talenty stříbra. Jak podivuhodná byla její víra, která toto dokázala! Hle jak dar tak mála peněz skrytých v koutě dokázal naplnit zemi a vystoupat k nebi».

Ohledně vdovina daru je dobré také připomenout, že není náhodou, že se vše odehrává právě u chrámové pokladnice. Jeruzalémský chrám – nedávno předtím králem Herodem (zvaným Velikým) navíc bohatě rekonstruovaný a vyzdobený – byl nejen tajemným místem zvláštního Hospodinova přebývání na zemi, ale především místem kultu, zejména oběti za hřích. Vdova neobjednává u levitských kněží obětní dar (patrně by na to ani tak malý obnos nestačil), ale sama dává dar. Namísto oběti. Štědrost jakožto skutek bliženecké lásky byla přeci již Starým Zákonem chápána jako jeden z prostředků k překrytí hříchů: «Láska přikrývá všechna přestoupení» čteme v knize Přísloví.

Štědrost – skutečná štědrost, kdy člověk umí dát, je-li třeba, i to, co nějak zasáhne jeho životní komfort, omezí a třeba i nějak ho ohrozí – je stále jedním ze základních projevů lásky, zvláště k druhému člověku. Štědrý člověk má lásku, protože ta umí dávat a rozdávat, umí i ztrácet. Skutečná štědrost je možná nejdůležitějším a nejzřejmějším projevem lásky, navíc takové, která má sílu přikrýt množství (jiných) hříchů.

Štědrost je ale také jedním ze základních projevů skutečné zbožnosti. Štědrý dokáže v posledku očekávat vše od Boha, přijal za své, že na zemi není náš konečný domov.

Taková – laskavá a zbožná – byla chudá vdova, proto je nám příkladem. Svůj milodar navíc dala v chrámě, kde sama jako vdova měla být zaopatřena milodary; místo toho je sama dává, i to je jeden z kontrastů dnešního evangelia.

Taková byla už dávno před ní (v dnešním prvním čtení) vdova ze Sarepty, která z posledního pohostila proroka Eliáše. Takovými bychom aspoň trochu měli být všichni.

Proto ve zvuku dnešního evangelia předznamenávaného čtením starozákonním – s pohledem na špatný příklad pokryteckých a vypočítavých učitelů Zákona a na dobrý příklad chudé vdovy – by se asi měl každý z nás sám sebe zeptat, jak jsme na tom se štědrostí my...

Evangelijní úryvek v prvé řadě mluví o štědrosti v oblasti hmotného bohatství a zajištění. Tímto směrem má tudíž primárně směřovat naše zpytování svědomí. Máme se sami sebe (a možná svého okolí) ptát, jak jsme na tom s dělením se o hmotný majetek, tedy s podporou chudých, s dobročinností, s rozdáváním všeho možného hmotného těm, jimž se nedostává.

Potom můžeme – a jistě i máme – své úvahy rozšířit i na všechny ostatní typy bohatství chápající tak ony mince i alegoricky, jako jakékoli své pozemské bohatství, i nehmotné. Mezi ním vyniká pak náš čas; ten je bohatstvím, které bychom zvláště měli druhým rozdávat.

Nehledě na to, že hmotná a nehmotná bohatství a z nich plynoucí komfort a možnosti života a sociální moc jsou vždy nějak navzájem propojeny; čas jsou prostě i peníze.

Milé sestry, milí bratři, jistě by bylo možné i mnoha dalšími způsoby se snažit porozumět poselství dnešního evangelijního úryvku. Ale možná tím nejdůležitějším pochopením bude, když se docela jednoduše zeptáme a zazpytujeme svědomí, komu se z aktérů celé scény nejvíce podobáme: Zda se v tom či onom nepodobáme učitelům Zákona, kteří pod nějakou třeba i zbožnou záminkou nakonec zneužívají dobročinnost druhých, příživnicky, paraziticky či šmejdsky vyjídají domy chudých vdov, ať už to znamená cokoli. Anebo zda se nepodobáme v mnohém boháčům, kteří dávají jen něco docela marginálního ze svého velkého bohatství a ostatní si užijí sami pro sebe. Zeptejme se a nebojme se pravdivé odpovědi.

Kéž bychom se pak aspoň trochu anebo více začali podobali chudé vdově, respektive oběma vdovám z dnešních čtení. A nebojme se ani případného kontrastu, když naše štědrost nebude našim okolím chápána. Jít v něčem skutečně dobrém a dobro přinášejícím proti proudu anebo dokonce proti mase nikdy nemůže být špatně. A skutečná štědrost je něčím dozajista dobrým...